

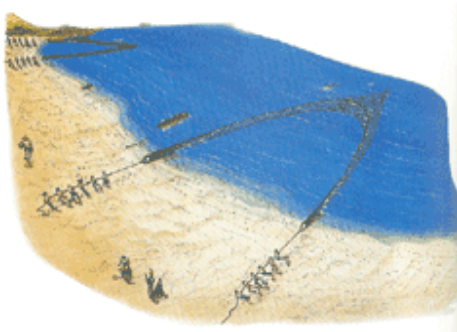
2. ประเภทอวนกางกั้นแล้วลาก [Seine Nets]

อวนกางกั้นแล้วลาก หมายถึง เครื่องมือประมงที่ปล่อยอวนกางกั้นสัตว์น้ำ แล้วทำการจุด ลากปลายสุดของผืนอวนข้างใดข้างหนึ่ง หรือทั้งสองข้างเข้าหาฝั่ง หรือเรือ

ชนิดเครื่องมือประเภทอวนกางกั้นแล้วลาก เครื่องมือประเภทนี้ใช้วิธีล้อม และลากผสมกัน บริเวณกลางอวนอาจมีถูง หรือไม่มีถูงอวนก็ได้ ในประเทศไทยเป็นแบบลากเข้าหาชายหาดด้วยแรงคน ไม่ใช่เครื่องทุ่นแรงเหมือนบางประเทศ ใช้จับสัตว์น้ำชนิดที่เข้ามาในเขตน้ำขึ้นลงบริเวณใกล้ๆชายหาด ความลึกน้ำ 1 - 3 เมตร ส่วนใหญ่เป็นปลากะตัก เคย ปลากระบอก บางครั้งอาจได้ปลาแป้น ปลาข้างเหลืองด้วย รวมทั้งปลาบางชนิดที่กินปลากะตักหรือเคยเป็นอาหาร แต่ปริมาณไม่มาก ชนิดเครื่องมือประเภทอวนกางกั้นแล้วลาก มีดังนี้

2.1 อวนทับตลิ่ง (Beach seines)

เครื่องมือชนิดนี้ บางแห่งเรียกว่า **อวนเข็น** ที่พบมากมี 2 แบบ คือ **แบบที่ใช้จับปลากะตัก หรือเคย** และ **แบบที่ใช้จับปลากระบอก** หรือปลาขนาดเล็กริมฝั่ง เช่น ปลาเห็ดโคน กุ้ง เป็นเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ใช้ทำการประมงเฉพาะช่วงที่มีสัตว์น้ำเป้าหมายชุกชุมเท่านั้น หลังจากนั้นจะเปลี่ยนไปใช้เครื่องมืออื่นหรือทำอาชีพอื่น อวนทับตลิ่งแบบจับเคย และปลากะตักมีตาอวนขนาดเล็กที่สุด ใช้แรงคน 10 - 13 คน ส่วนแบบที่ใช้จับปลากระบอก ตาอวนมีขนาดใหญ่กว่า มีทั้งแบบใช้เรือวางอวนซึ่งใช้คน 6 คน และแบบไม่ใช้เรือใช้คน 1 - 2 คน

อวนทับตลิ่ง

จังหวัดที่พบมาก ได้แก่ จังหวัดระยอง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และนราธิวาส เป็นต้น

เรือและอุปกรณ์ เรือประมงขนาด 4 - 7 เมตร อาจใช้หรือไม่ใช้เครื่องยนต์ ถ้าใช้จะมีขนาด 3 - 5 แรงม้า แบบที่ใช้จับปลากระบอกจะใช้เรือ หรือไม่ใช้เรือก็ได้

เครื่องมืออวน แบบจับปลากะตัก และเคย เป็นอวนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแต่บริเวณกลางผืนอวนจะลึกมากกว่า บริเวณปลายอวนทั้งสองข้าง ความยาวอวน 110 - 260 เมตร เนื้ออวนเป็นอวนไนลอน ไม่มีปม ขนาดตา 6 - 8 มิลลิเมตร ขนาดเส้นด้าย 210d/5 ส่วนใหญ่ใช้เนื้ออวนพลาสติก(อวนมุ้ง) ขนาดตา 2 x 2 มิลลิเมตร อยู่ส่วนบนของผืนอวน มีความลึกประมาณ 1 ใน 4 ส่วนของความลึก รวมทั้งใช้ทำเป็นถูงอวนด้วย ความยาวรอบปากถูง 12 - 24 เมตร ความยาวถูงอวน 3 - 5 เมตร ท่อนพุงอวนเป็นท่อนพลาสติกขนาดยาว 19 เซนติเมตร กว้าง 5.50 เซนติเมตร หนา 3.50 เซนติเมตร บริเวณปลายปีกอวนผูกห่างกัน 40 - 50 เซนติเมตร ส่วนบริเวณกลางผืนอวนจะห่างน้อยกว่า ชาวประมงบางรายอาจเสริมด้วยท่อนขนาดใหญ่กว่าบริเวณเหนือถูงอวนด้วย น้ำหนักถ่วงคร่าวล่างเป็นตะกั่วขนาด 250 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 0.45 - 2.50 เมตร ความลึกอวนบริเวณปลายปีก 2 - 4 เมตร และที่บริเวณช่วงกลางอวน 4 - 9 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดความยาวอวน นอกจากนี้ปลายสุดปีกอวนทั้งสองข้างใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 - 5 เซนติเมตร ยาว 2

เครื่องมืออวนทับตลิ่งจับปลากระบอก หรือปลาชนิดอื่นๆ เป็นเครื่องมือที่พบน้อยกว่าแบบแรก ความยาวประมาณ 50 - 200 เมตร เนื้ออวนเป็นอวนเอ็น ขนาดเบอร์ 0.20 ขนาดตา 30, 45 มิลลิเมตร ลึก 50 - 100 ตา ฟันพุงอวนมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ผูกห่างกัน 0.80 - 1.00 เมตร น้ำหนักถ่วงคร่าวๆขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 40 - 50 เซนติเมตร ปลายสุดผืนอวนแต่ละข้างผูกติดกับไม้ขนาดเล็ก ยาว 1.50 เมตร ถ้าเป็นอวนทับตลิ่งปลากระบอกที่ใช้เรือวางอวนจะมีเชือกอุดหูอวน ขนาด 16 มิลลิเมตร ยาว 30 เมตร ข้างละหนึ่งเส้น นอกจากนี้ SEAFDEC (1986) ยังรายงานว่ามีการใช้กับอวนทับตลิ่งขนาดตา 25 มิลลิเมตร ด้วย แต่ไม่มีรายละเอียด

วิถีทำการประมง ส่วนใหญ่ทำการประมงเวลากลางวัน ตั้งแต่เช้ามีดถึงเย็น แหล่งทำการประมงน้ำลึก 1 - 3 เมตร ถ้าใช้อวนทับตลิ่งแบบจับเคยหรือปลาตะกั้ง เรือจะแล่นค้นหาฝูงสัตว์น้ำก่อน เมื่อพบแล้วจึงปล่อยอวนล้อมฝูงสัตว์น้ำเป็นรูปเกือบกลม จากนั้นชาวประมง 8 - 11 คน ที่อยู่บนชายหาดจะนำเอาสายลากทั้งสองข้างไปช่วยกันอุดอวนเข้าหาฝั่ง จนกระทั่งปลายปีกอวนทั้งสองข้างเกยหาด แล้วจึงนำปลายปีกอวนทั้งสองข้างมาอยู่ใกล้กัน หรือคร่าวๆของปีกอวนด้านซ้ายและขวาชิดกัน จากนั้นจะช่วยกันดึงสายฟ่อน เนื้ออวนและสายคร่าวๆของอวนปีกด้านซ้ายและขวากองไว้ที่ชายหาด จนถึงอวนถุงหรือกึ่งกลางอวน ชาวประมงจะล้อมเป็นวงกลมและถือเนื้ออวนส่วนที่เป็นขอบของปากถุงไว้ แล้วนำสวิงขึ้นสัตว์น้ำใส่ภาชนะ จากนั้นช่วยกันกองอวนบนเรือใหม่ให้เรียบร้อยพร้อมใช้งาน วันหนึ่งๆ จะทำการประมง 3 - 4 ครั้ง

ส่วนแบบที่ใช้จับปลากระบอกชนิดที่ไม่ใช่เรือ ชาวประมงจะเดินถืออวนหรือกองบนยางในรถยนต์เดินไปตามชายหาดระดับน้ำลึกไม่เกิน 1 เมตร เมื่อพบฝูงปลาแล้วจะเดินไปตักหน้าฝูงปลา มีระยะห่างพอสมควร ชาวประมงคนหนึ่งนำปลายอวนข้างหนึ่งเดินลงน้ำและปล่อยอวนโอบล้อมฝูงปลากระบอกซึ่งว่ายอยู่ริมหาดเป็นรูปครึ่งวงกลม เสร็จแล้วดึงปลายอวนทั้งสองข้างและเนื้ออวนเกยกับหาด ปลากระบอกส่วนใหญ่จะตกใจว่ายชนตาอวนตลอดผืนอวน จากนั้นจากนั้นจึงปลดปลาออกจากอวน พับอวนให้เรียบร้อย แล้วเดินหาฝูงปลากระบอกฝูงใหม่ต่อไป สำหรับแบบที่ใช้เรือจะมีวิธีวางอวนคล้ายกับอวนทับตลิ่งจับปลาตะกั้ง

สัตว์น้ำที่จับได้ สัตว์น้ำที่จับได้จากอวนทับตลิ่งแบบจับเคยและปลาตะกั้ง ได้แก่ เคย ปลาตะกั้งขนาดเล็ก ปลาสิ่กุน ปลาแป้น ปลาหัวตะกั่ว และปลาข้างเหลือง เป็นต้น ส่วนอวนเข็นปลากระบอกจะได้ปลากระบอก

2.2 อวนกางกันอื่น ๆ (Other seine nets)

เครื่องมือที่จัดอยู่ในข้อนี้ หมายถึง อวนกางกันแล้วลากชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่อวนทับตลิ่ง หรืออวนเข็น ได้แก่ ผ้าบางเจียด เคยหรือผ้าบาง เป็นเครื่องมือที่ใช้จับเฉพาะเคยตามบริเวณชายฝั่ง ไม่ใช่เรือประมงเพราะทำการประมงในบริเวณชายฝั่ง ระดับน้ำลึกไม่เกิน 1.50 เมตร พบน้อยมาก ส่วนใหญ่นิยมใช้ระวะรุนเคยมากกว่า ชาวบ้านที่ใช้เครื่องมือนี้บางรายทำอาชีพอื่น แต่จับเคยเป็นรายได้เสริม หรือเพื่อทำกะปิขาย หรือบริโภคในครัวเรือน จำนวนคน 2 - 3 คน

จังหวัดที่พบมาก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และชุมพร

เรือและอุปกรณ์ ไม่ใช่เรือประมง

เครื่องมืออวน อวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าความยาว 14 - 20 เมตร ลึก 1.50 - 2.00 เมตร เนื้ออวนเป็นอวนไนลอน ไม่มีปม สีขาว ขนาดตา 2 x 2 มิลลิเมตร คร่าวบนอาจมีหรือไม่มีฟ่อน ถ้ามีจะใช้ฟ่อนพลาสติกขนาดยาว 20 เซนติเมตร กว้าง 6 เซนติเมตร หนา 4 เซนติเมตร ผูกห่างกัน 1.50 เมตร น้ำหนักถ่วงคร่าวๆมีขนาด 10 - 20 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 10 - 20 เซนติเมตร ปลายอวนทั้งสองข้างอาจมีหรือไม่มีไม้ค้ำยัน ถ้าไม่มีไม้ค้ำ ปลายมุมอวนจะทำเป็นบ่วงสำหรับสอดเท้าที่มุมล่าง และใช้มือจับที่มุมบน โดยใช้ส่วนปลายที่เหลือของเชือกคร่าวบน และล่าง

วิธีการทำประมงผ้าบางเจ็ดเศย

วิธีการประมง แบบผ้าบางเจ็ดเศยใช้ทำการประมงเวลากลางวัน โดยแบกอวนเดินหาฝูงเศย ในบริเวณน้ำลึก 0.50 - 1.20 เมตร เมื่อพบฝูงเศยจะวางอวนโอบล้อมเป็นรูปครึ่งวงกลม แล้วช่วยกันชูดลากปลายปีกอวนทั้งสองข้างให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้า พยายามให้ผ่านบริเวณที่มีเศยมากที่สุด เมื่อเห็นว่ามีเศยสะสมอยู่บริเวณกึ่งกลางฝืนอวนมากพอแล้ว จะให้สัญญาณกัน แล้วยกขอบคร่าวล่างขึ้นเหนือผิวน้ำทันที ฝืนอวนจะกลายเป็นรูปแปล ทำการสาวไล่เนื้ออวนจากปลายปีกทั้งสองข้าง ในที่สุดฝูงเศยจะมารวมกันอยู่บริเวณกึ่งกลางอวน จากนั้นเทเศยใส่ภาชนะ เช่น ถุงปุย แล้วแบกอวนเดินหาเศยฝูงใหม่ต่อไป

สัตว์น้ำที่จับได้ คือ เศย